

POVIJESNI ZAPISI, EKSTERIJERNA I UZGOJNA OBILJEŽJA DALMATINERA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Knezović, Ante

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of agriculture / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivredni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:359119>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-05**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU

Ante Knezović, student

Preddiplomski studij smjera hortikultura

POVIJESNI ZAPISI, EKSTERIJERNA I UZGOJA OBILJEŽJA DALMATINERA
U REPUBLICI HRVATSKOJ

Završni rad

Osijek, 2016.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU

Ante Knezović, student

Preddiplomski studij smjera hortikultura

POVIJESNI ZAPISI, EKSTERIJERNA I UZGOJA OBILJEŽJA DALMATINERA
U REPUBLICI HRVATSKOJ

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu i obranu završnog rada:

1. Prof. dr. sc. Tihomir Florijančić, predsjednik
2. Doc. dr. sc. Ivica Bošković, mentor
3. Izv. Prof. dr. Siniša Ozimec, član

Osijek, 2016.

SADRŽAJ

1. UVOD	4
2. POVIJEST.....	5
3. UZGOJNE METODE	7
3.1. Metoda uzgoja u čistoj krvi.....	7
3.2. Linijsko parenje.....	7
3.3. Metoda uzgoja u srodstvu	8
3.4. Metoda povratnog parenja.....	9
4. OPIS PASMINE.....	10
4.1. Opći izgled	10
4.2. Dlaka	10
4.3. Glava	11
4.4. Vrat i tijelo	11
4.5. Rep	12
4.6. Noge	12
5. TEMPERAMENT.....	13
6. DISKVALIFIKACIJSKE GREŠKE:	14
7. BOLESTI	15
8. SKOTNOST I RAZMNOŽAVANJE	16
9. ZAKLJUČAK	19
10. LITERATURA.....	20
11. SAŽETAK.....	21
12. SUMMARY	22
13. POPIS SLIKA	23
TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA	24

1. UVOD

Dalmatiner (dalmatinac, dalmatinski pas) vrlo je stara pseća pasmina lako prepoznatljiva po bijeloj dlaci s karakterističnim crnim mrljama ili mrljama boje jetre. Živahan, skladno građen, jak i mišićav pas, iako ne grub. Ima vretenasto tijelo. Brz je i uporan. Glava mu je osobita, priljubljenih ušiju, okruglih očiju, potpunog škarastog zubala. Dozvoljena su dva varijeteta: bijeli s crnim točkama i bijeli s jetreno smeđim točkama. Kod crnog oči su tamne, a kod smeđeg smeđe. Sluznice nosa, rubovi očnih kapaka i nokti odgovaraju boji točaka koje su po tijelu veće, a po glavi, nogama i repu manje. Sitne točkice između većih su nepoželjne. Rep je pružen nešto iznad linije leđa, nikad savinut i prebačen prema glavi. Njegovo pjegavo tijelo je već iz daleka oznaka da dolazi nešto posebno (često ga koriste za marketing). Voli trčanje i stoga se dobro osjeća na selu, u velikom vrtu, među djecom ili konjima. Prilagodljiv je i inteligentan pa se preporučuje za pratnju. Lako ga je njegovati i ima izrazito dobar smisao za čistoću. Po prirodi je zdrav, prijatan i osjećajan. Doživi 12 godina.

Slika 1. Dalmatinski pas

(Izvor: <http://zaostrog.blogger.index.hr>)

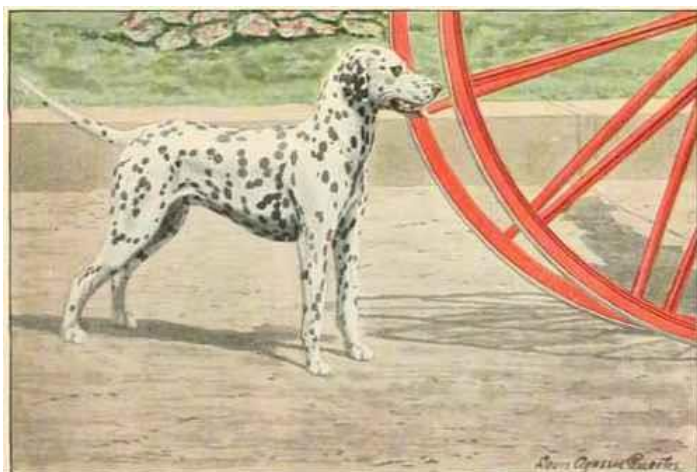
2. POVIJEST

Podrijetlo dalmatinskog psa je danas poznato i priznata je njegova autohtonost sa područja Dalmacije i njenog dubokog zaleđa, zahvaljujući pisanim dokumentima đakovačke biskupije, iz 1374. godine, i likovnom prikazu na slici „Posljednja večera“ iz XVIII. stoljeća u samostanu u Zaostrogu. Također postoje dokumenti mletačke arhive na prijelazu iz XVI. u XVII. Stoljeće, ali i navodi Laske s kraja XIX. stoljeća o načinu širenja dalmatinskog psa Europom posredstvom cirkuskih zabavljačkih skupina koje su se tim psima opskrbljivale na jadranskoj obali.

Postoje i dokumenti, koji nas upućuju da je dalmatinski pas u prošlosti bio hrtolike građe. Najstariji je iz 1374. g. gdje se spominje bijeli pas sa crnim točkama koji u brzom trku hvata živu divljač, a naziva se «*Canis Dalmaticus*». Postoji i srednjovjekovna engleska figurica koja prikazuje hrtolika psa, a crne mrlje na tijelu tog psa podsjećaju na mrljavost dalmatinskog psa. Konačno, stari slavonski grb, koji je prestao važiti padom Istočne Slavonije pod Otomansko carstvo 1526.g. prikazuje tri hrtolika psa u trku obojena crveno, a crvena boja simbolizira rat. Pavao Riter Vitezović ih 1701. godine naziva „samolovcima“. Gotovo 150 godina istočnom Slavonijom gospodarili su Turci, a dalmatinski psi u sjevernoj Hrvatskoj su nestali. Zadržali su se u okolici Dubrovnika, tjelesnog ustrojstva koje slični na današnjeg dalmatinskog psa i pod imenom «dubrovački gonič» ali i u Zadru gdje ga pod imenom «mali daneš» nalazimo u vrijeme Napoleonove okupacije Dalmacije. Zajc i Kus istraživali su populacijsku strukturu dalmatinskih pasa, istarskih goniča i greyhonda, te zaključili da su im filogenetske veze veoma bliske. Svjedočanstva iz XIX. stoljeća ukazuju na još jednu promjenu konstitucije dalmatinskog psa. On tada počinje sličiti dogolikim psima. Francuzi u to doba njemačku dogu zovu «danska dog». Dalmatinskog psa zvali su «mala danska dog» (Le petit danois). To ime nalazimo i u Dalmaciji (Zadar) u doba Napoleonova Ilirikuma. Dalmatinskog psa zovu «mali daneš», a harlekinsku dogu «veli daneš».

No, i današnji uzgoj u europskim zemljama, ali i u Americi, često stvara dalmatinske pse krupnije, čvršće i robustnije građe, dapače oštrije, čak borbene naravi, kojima tijelo slični na tijelo doge, a glava gubi osobine brakoidnog tipa: pojačava se stop, gubica postaje snažnija i šira, a usne se povećavaju, što profilu daje četvrtast izgled, poput onog u doge Austrijski brakolog Laska, opisujući goniče s područja Austrougarske stavlja među njih i

dalmatinskog psa, no napominje kako taj pas ima tijelo doge a glavu hрта. Stoga, stari keltski hrt bio bi izvoršte engleskog hrtu u novoj postojbini Kelta, dok je ostatak tih pasa u njegovoj pradomovini rezultirao nastankom dalmatinskog psa, istarskog goniča, djelomično posavskog goniča, a imao je utjecaja i na tornjaka. U originalnom obliku poživio je pod uvjetnim imenom «starohrvatski hrt».

Slika 3. Dalmatinski pas kao pratnja kočiji

(Izvor: <http://chestofbooks.com/animals/dogs/Intimate-Study/Dalmatian-Or-Coach-Dog.html>)

3. UZGOJNE METODE

U kinologiji se primjenjuju tri osnovne metode uzgoja pasa. To su: metoda uzgoja u čistoj krvi, linijsko parenje, metoda uzgoja u srodstvu te metoda povratnog parenja.

3.1. Metoda uzgoja u čistoj krvi

To je najrasprostranjenija i u nas gotovo isključiva metoda. Mnoge je pogodnosti opravdavaju, naročito u našim prilikama u kojima se uzgojem pasa još uvijek pretežno bave vlasnici jedne kuje, što uzgajanje pasa još uvijek ne smatramo zanimanjem. Osniva se na izboru muškog partnera kuji koji s njom nema nikakve rodbinske veze barem kroz 4 do 5 generacija, što se vidi po rodovnicama kuje i mužjaka. Rasplodni partneri se određuju prema vanjskom obliku, to jest prema prepoznavanju nasljednih mana i odlika. Legla su obično ujednačena, ne premašuju kvalitetu roditelja jer se pare uglavnom heterozigoti s izraženim dominantnim osobinama. U određenom postotku pojavljuju se dominantni i recesivni homozigoti, pa pojedine, do tada skrivene mane dolaze na vidjelo, ali se i neke korisne osobine učvršćuju i dalje se vidljivo nasljeđuju. Primjerke s vidljivom i učvršćenom manom izlučujemo iz uzgoja. Tim se putem vrlo sporo ali sigurno uzgoj čisti od pojedinih mana.

3.2. Linijsko parenje

Kod takvog načina uzgoja partneri se odabiru u širem srodstvu, uglavnom oko trećeg koljena. Kako se radi o srođnicima, manja je šarolikost gena, partneri su genotipski više nalik jedan drugome, pa se brže dolazi do homozigotnih potomaka, kako u odlikama, tako i u manama, te je stoga potrebna mnogo stroža selekcija. Pri izboru partnera naročitu pažnju moramo posvetiti njihovim manama. Nedopustivo je da partneri imaju bilo koju zajedničku manu jer postoji velika mogućnost da se ta mana u potomaka također izrazi, pa čak i učvrsti za daljnje dominantno prenošenje. Legla su obično neujednačena, smatra se da na jedno štene šampionskih odlika dolazi oko 18 štenaca odličnog eksterijera i dobrih nasljeđivača, ali preostalih više od 80% štenadi, unatoč često uspješnog fenotipa, genotipski su loši nasljeđivači i širitelji različitih mana na potomstvo, pogotovo pareni s

kujama iz slobodnog uzgoja, pretežno heterozigotne genetske konstitucije. Ta je metoda zato primjenjljiva rutinski samo u većim profesionalnim uzgajalištima, gdje profesionalni uzgajatelj zna uzgojni cilj kojemu teži i spreman je određeni postotak potomstva uništiti, a ne širiti ga dalje prodajom. Jasno je da se u takav uzgoj mogu pripustiti samo mužjaci i ženke vrhunske kvalitete. Kako je ta metoda postala vrlo popularnom u stranim uzgajalištima pasa, odakle njihovi psi dolaze i u naše krajeve, podozrivo ćemo se upustiti u izbor partnera za kuju koja potječe iz takvog uzgoja, a i potomke te kuje treba strogo selekcionirati kako bi se izbjegla katastrofa u budućim leglima. Mužjaci nabavljeni iz takvih uzgajališta često se nedovoljno kritički rabe za rasplod, pod utjecajem reklame uspjeha uzgajališta gdje su nabavljeni ili uspjeha pojedinih članova iste linije iz koje i oni potječu, no uzgojni rezultati obično izostaju, a nisu rijetke ni prave uzgojne katastrofe pasmine u kraju gdje ih se forsirano rabi za uzgoj.

3.3. Metoda uzgoja u srodstvu

Često kažemo uzgoj u bliskom srodstvu, kako bismo tu metodu razlikovali od prethodne metode linijskog uzgoja, gdje su partneri također u srodstvu. Kako se pri ovom načinu uzgoja za rasplod upotrebljavaju brat i sestra, to je izbor gena koji formiraju nove jedinke, vrlo uzak. Takvim će se parenjem vrlo brzo, već 3 generacije, stvoriti velika količina svojstava u homozigotnom obliku, pa će i mane, koje su inače prikrivene, doći brzo do izražaja; ujedno će se učvrstiti i pozitivne odlike. To i jest zapravo cilj takvog uzgoja. Ta se metoda primjenjuje isključivo da bi se neko svojstvo od naročite vrijednosti učvrstilo i za dulje vrijeme postalo dominantno nasljedno. Naravno, potomci prvih dviju generacija nisu podobni za slobodni rasplod, njihovi su geni uzburkani i ne mogu se predvidjeti posljedice, pogotovo ne s nepoznatim partnerima. U tijeku ovog uzgojnog postupka uzgajatelj će među novonastalim potomcima činiti selekciju do dobi oko 18 mjeseci, a primjerke koji u potpunosti odgovaraju zamišljenom uzgojnom cilju, će međusobno opet pariti. Njihove će potomke istim načinom odabrati za stvaranje treće generacije, a između njih će idealnoga izabrati za nosioca ovako stvorene nove linije. Daljnji uzgoj odvija se po metodi stranog uzgoja ili po metodi linijskog uzgoja. Ovom metodom uzgoja u uskom srodstvu stvorene su mnoge nove pasmine i pasminske linije u pojedinim pasminama. Tako obnovljene neke stare pasmine, kao na primjer staronjemački čuvar dvorišta, zatim

bernski pastirski pas, pa napuljski mastif i mnoge druge danas vrlo popularne pasmine o kojima su uzgajatelji podatke pronalazili u starim knjigama i slikama, a pojedina njihova obilježja uočavali u masi pasa mješanaca koji su ih okruživali. Za ovu metodu valja biti vrlo dobar stručnjak i u genetici, ali i u poznavanju linija iz kojih potječu psi predviđeni za uzgoj u uskom srodstvu, a zatim valja znati odabrati partnere bez i jedne vidljive mane. Ali tada postoji opasnost da se već u prvoj, učestalije u drugoj, a ponekad tek u trećoj generaciji pojave teške nasljedne konstitucijske mane kao što su kriptorhizam, deformacije čeljusti, deformacije unutarnjih organa kao na primjer srca, bubrega, zatim psihički poremećaji, ili općeniti gubitak vitalnosti uz vidljivu promjenu konstitucije životinje. U tim i sličnim slučajevima daljnji se uzgoj mora odmah prekinuti, a nastale potomke isključiti iz mogućnosti rasplodivanja.

3.4. Metoda povratnog parenja

Nešto dugotrajnije i s manje uspjeha pokazale su se takozvane metode povratnog parenja, kada ženske potomke neprekidno kroz niz generacija pripuštamo pod istog mužjaka. Ta pomoćna metoda unutar metode uzgoja u srodstvu služi pretežno za takozvano pretapanje svosjtava. Tim ćemo putem kroz nekoliko generacija, ali samo ako je muški partner zaista stabilan nasljedivač, stvoriti niz potomaka očevih svojstava koja su stabilna u nasljeđivanju, ili ćemo u skraćenom postupku prenjeti jednu naročito povoljnu očevu osobinu na cijelu populaciju.

4. OPIS PASMINE

Zemlja porijekla ove pasmine je Hrvatska. Upotrebljava se kao lovački pas, pas za pratnju, obiteljski pas kao i pas prikladan za različite namjene. Po FCI klasifikaciji spada u skupinu 6 – goniči, krvosljednici i srodne pasmine.

4.1. Opći izgled

Glava je prizmatičnog oblika, sa visećim uškama. Tijelo pravokutnog oblika, snažno, mišićavo sa karakterističnom markantnom točkastom obojenošću. Gibanje mora biti elegantno. Razlika u spolovima mora biti izražena. Dužina tijela : visina grebena = 10 : 9. Visina grebena kod mužjaka je 56 – 62 cm, a kod ženki 54 – 60 cm. Visina lakta 50 % visina grebena; visina skočnog zgloba je 20 - 25 % visine grebena; duljina glave oko 40 % visine grebena; duljina lubanje : duljina gubice = 1 : 1. Hod i kretanje: skladno, elegantno i harmonično. Dug korak i kas, sa snažnim potiskom i iskorakom. Sprijeda gledano prednje i stražnje noge kreću se paralelno.

4.2. Dlaka

Dlaka je kratka, sjajna, gusta i tvrda po cijelom tijelu. Osnovna boja psa je bijela sa crnim ili smeđim točkama po tijelu. Točke moraju biti što simetričnije raspoređene na tijelu, jasno ocrtane bez postepenog prelaska u bijelu osnovnu boju, po veličini moraju biti što ujednačenije, promjera oko 2-3 cm. Kod smeđeg varijeteta točke su nešto manjeg promjera, obično oko 2 cm. Točke na glavi i udovima su proporcionalno manje od onih po tijelu. Poželjno je da se točke nalaze i na repu koje su također proporcionalno manje od točaka na tijelu. Sitnija špricanost po tijelu nije poželjna. Točke se međusobno ne smiju spajati i stvarati izvjesne veće mrlje. Mrlje i ploče su nepoželjne. Posebno treba paziti na “mramorastu” obojenost uški.

4.3. Glava

Glava mora biti u skladu i u proporciji sa tijelom psa. U lubanjskom dijelu ne smije biti preširoka. Dužina od okcipitalne kosti do stopa i od stopa do njuške (vrha nosa) u odnosu 1:1 ili je gubica nešto kraća. Linije lubanje i gubice su blago divergentne. Žvačni mišići i jagodični lukovi ne smiju biti previše izraženi. Koža na cijeloj glavi je bez nabora. Lubanja mora biti ravna (plosnata) sa blagim postraničnim zaobljenjem. Najšira je između ušiju, a na sljepoočnicama dobro zaobljena. Čeona brazda je blago izražena. Stop treba biti umjereno naglašen. Njuška je velika, sa široko otvorenim nosnicama, mora biti kompletno pigmentirana, a po boji u skladu sa obojenosti točaka. Gubica treba biti sa dobro razvijenim snažnim vilicama, nosni hrbat ravan. Usnice su snažne i prilično priljubljene uz vilicu. Ne smiju biti opušteno ili "premesnate" bez izraženog usnog kuta. Poželjno je da su potpuno pigmentirane. Vilice/Zubalo: škarastog zagriz, što znači da gornjih 6 sjekutića tijesno priliježu uz donjih 6 sjekutića. Sjekutići su okomito usađeni u vilice. Poželjno je kompletno zubalo (42 zuba prema zubnoj formuli). Zubi su bijeli i pravilno raspoređeni. Kod starijih pasa tolerira se klješast zagriz. Oči su ovalnog oblika i subfrontalnog položaja sa kutem od 10-15°. Oko je pigmentirano u skladu sa bojom točaka. Očni kapci dobro priliježu i nisu opušteni. Rub očnih kapaka pigmentiran u skladu sa bojom dlake. Uši su visoko usađene, nošene priljubljene uz vanjski dio glave. Po dužini dosežu obično do unutrašnjeg očnog kuta ili stopa. Vrh uške mora biti blago zaobljen. Po obliku uške čine jednakostraničan trokut. Fine su strukture i baršunaste na dodir. Vrlo je važna njihova obojenost, tj. uši ne smiju biti potpuno crne ili smeđe nego istočkane crnom ili smeđom bojom na bijeloj podlozi u skladu s varijetetom boje.

4.4. Vrat i tijelo

Vrat treba biti snažan, dovoljno dug, bez viška kože. Prema glavi se vrat sužava. Tijelo treba biti pravokutno, odnos dužine tijela prema visini grebena je 10:9. Greben: dobro izražen. Leđa: snažna, ravna. Slabine: kratke i mišićave. Sapi: mišićave, padajuće do 30°. Grudi: duboke i prostrane, ne preširoke ili bačvaste. Dubina grudiju je 45-50 % visine grebena. Visina lakta je 50 % visine grebena. Rebra dobro zasvođena. Donja linija tijela i trbuh: Trbuh umjereno pribran, ali ne usukan.

4.5.Rep

Usađen u produžetku sapi. Doseže do skočnog zgloba ili nešto niže, u korijenu vrlo snažan i prema vrhu se postepeno ravnomjerno sužuje, nije predebeo, već u proporciji sa tijelom. Nošen je “sabljasto”. Točkavost po repu je poželjna.

4.6.Noge

Ekstremiteti nogu moraju biti proporcionalni sa tijelom, pravilnih kuteva. Ramena: rameni kut iznosi oko 115-120°. Laktovi: dobro priljubljeni uz tijelo. Podlaktica: kosti proporcionalno razvijene i snažne (oble), prednje noge u stavu ravne. Podlaktica okomita. Došaplje: čvrsto i blago iskošeno, elastično. Prednje šape: zatvorenih prstiju, tipična je tzv. mačja šapa. Mekuši su čvrsti i elastični. Stražnji udovi: U proporciji sa tijelom. Vrlo snažnih i dobro razvijenih mišića. Stav stražnjih nogu je paralelan. Bedro: mišićavo i snažno. Koljeno: snažno i dobro oblikovano. Potkoljenica u nagibu na horizontalu pod kutem 40°. Skočni zglob: snažan. Stražnje došaplje: visina skočnog zgloba je oko 20-25 % visine grebena. Kut skočnog zgloba je oko 130°. Stražnje šape: Zatvorenih prstiju, tipična je tzv. mačja šapa. Mekuši su čvrste i elastične. Nokti trebaju biti pigmentirani.

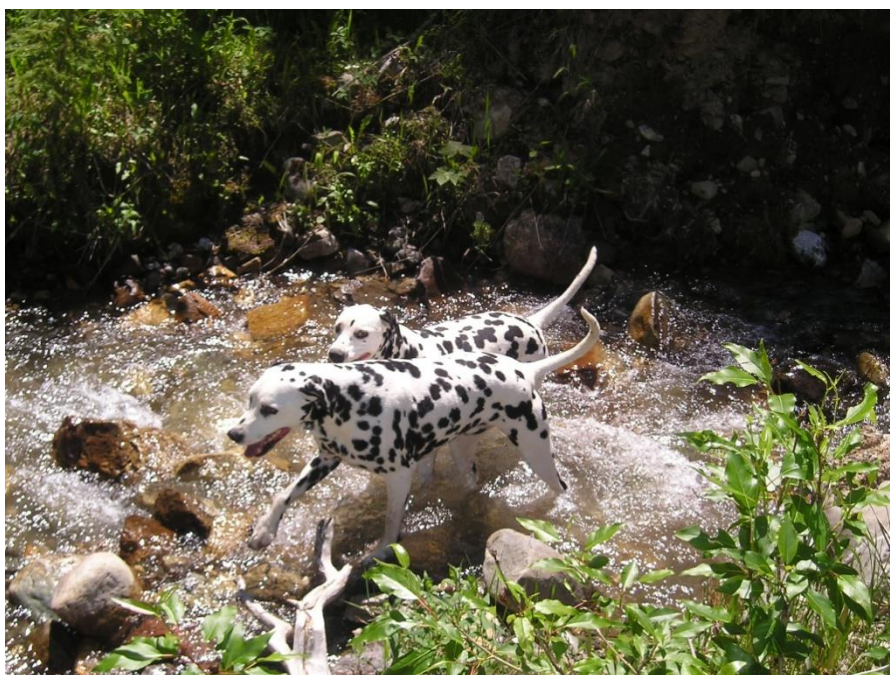

Slika 3. Dalmatinski pas sa smeđim točkama

Izvor: <http://www.lovac.info/>

5. TEMPERAMENT

Mirne je ćudi, prijateljski raspoložen, nije plah niti suzdržan, bez ikakve nervoze ili agresivnosti. Po naravi dalmatinski psi su vrlo živahni, blagi, vjerni, samostalni i vrlo lako odgojivi. Izrazito voli vodu i kretanje u prirodi. Ima izražen nagon gonića.

Slika 4. Dalmatinski pas u vodi

Izvor: <http://mydoggy.rocks/dalmatian/>

6. DISKVALIFIKACIJSKE GREŠKE:

- Agresivni ili pretjerano plašljivi psi.
- Svaki pas koji pokazuje značajnu fizičku abnormalnost ili smetnje u ponašanju mora biti diskvalificiran.
- Konvergentne linije glave;
- Manjak više od 6 premolara, pri čemu se manjak M3 ne uzima kao greška;
- Entropija, ektropija, oko boje brezine kore, oči različitih boja (heterohromija), plave oči, djelomična plava obojenost šarenice;
- Totalna depigmentiranosti njuške;
- Zarolano nošenje repa;
- Monokl (ploča preko jednog ili oba oka) ili ploča bilo gdje drugdje na tijelu;
- Trobojnost (crne i smeđe točke), tigrasta obojenost točaka, točke boje limuna, narančaste točke, plave točke, dlaka bijele boje bez točaka;
- Oštrodlakost ili dugodlakost;
- Gluhoća;

7. BOLESTI

Kao najčešća oboljenja, odnosno genetske mane dalmatinskih pasa su gluhoća, poremećaj lučenja mokraćne kiseline, bubrežni kamenci i dermatitis. Najčešće se pojavljuje atopijski dermatitis i zatajenje bubrega.

Dermatitis se javlja kao alergijske reakcije na razne alergene iz vanjske sredine, kao što su primjerice buhe, hrana, alergeni iz prirode i problemi analnih vrećica koji potenciraju probleme kože. Dermatoze se manifestiraju u obliku prištića, promjenom boje kože, otpadanjem dlake na tim područjima i intenzivnim svrbežom. Problemi dermatoza uglavnom su rješivi ali dugotrajni. Rješavanju se promjenom prehrane, tako da vlasnik dalmatinskog psa detektira problem i uz veterinarski nadzor primjeni medikament.

Psi ove pasmine manifestno pokazuju problem kod zatajenja bubrega: psi mršave, slabo jedu i imaju miris ustajalog urina. Znakovi su vrlo evidentni, a uz adekvatnu terapiju psu se može pomoći kroz neko izvjesno vrijeme. Redovitim veterinarskim kontrolama i terapijama cjelokupno stanje psu se olakša.

Gluhoća je najveća mana kod dalmatinskih pasa. U prosjeku se jedan od deset štenaca okoti potpuno gluho, a 22 – 24 % štenaca čuje samo na jedno uho. Gluhoća se može determinirati već u ranoj životnoj dobi pretragom zvanom „Bear test“. S napunjenih sedam tjedana starosti štene je poželjno podvrgnuti navedenom pregledu zbog genetske predispozicije u pasmini. Pošto je u našoj zemlji test rijetko dostupan, vlasnik može sam provjeriti sluh štenetu. Vlasnik se odmakne otprilike 10 metara od legla i doziva štence glasom, zviždaljkom ili jačim pljeskanjem. Štene koje ide ravno prema vlasniku vrlo vjerojatno čuje na oba uha, dok štene koje skreće lijevo ili desno ili se osvrće oko sebe možda ima problem sa sluhom. Štene koje uopće ne čuje najčešće dulje spava od ostalih, ne reagira na zvižduk, pljesak ili dozivanje. Takvo štene nerijetko je manje zainteresirano i za igru od ostalih, mirnije je i povučenije.

8. RAZMNOŽAVANJE I SKOTNOST

Skotna ženka štene oko 60 dana (+/- 3). Prvo tjeranje ženki javlja se između šest mjeseci i godinu dana. Prema Uzgojnom pravilniku ženka mora biti stara najmanje 15 mjeseci kako bi ostvarila pravo na leglo s rodovnicama, na izložbi pasa mora biti ocijenjena najmanje ocjenom dobar (3), te je zadovoljila uzgojni pregled. Ženka smije imati jedno leglo na godinu. Kako bi se našao najbolji partner za ženku najbolje se posavjetovati sa komisijom kluba dalmatinskih pasa preko kojega se ostvaruju sva kinološka prava. Dan prije štenjenja ženke često odbijaju hranu i piće. Pri početku prvog štenjenja ženka može biti zbunjena i tražiti da ide van. Nerijetko ženke misle da ih pritiska na obavljanje velike nužde. Prije trudova ženka će ubrzano disati i dahtati. U trenutku truda najčešće leže na boku. Neke ženke kad štene počne izlaziti ustanu i ustima prihvate štene i same maknu posteljicu, pregrizu pupčanu vrpcu, pojedu posteljicu, ustima primaknu štene na sisu i ližu ga. Razmak dolaska na svijet između štenaca može biti i sat vremena pa i više.

Slika 5. Ženka dalmatinskog psa sa štencima

Izvor: www.pasmojprijatelj.com

Dalmatinski pas oštene se bez točkica, potpuno bijel. Na njuški obično ima pigment (crni ili smeđi) kao i na rubovima ušiju gdje se spaja s glavom. Gluhi su i slijepi po dolasku na svijet. Oči otvaraju nakon oko dva tjedna kada i počinju izbijati točkice, a uši otprilike tjedan dana kasnije.

Slika 6. Štenci dalmatinskog psa

Izvor: <https://www.halooglas.com/kucni-ljubimci/>

S tri tjeda već se može prepoznati da se radi o štencu dalmatinskog psa. Isprva točkice nisu jasne, djeluju sivo, jer se miješa crna i bijela dlaka. Kada prođe mjesec dana starosti, preporučuje se polako ih odmicati sa sisa. Tada im već niču zubići i idu van. S pet tjedana mogu jesti dehidriranu hranu. Već prepoznaju osobe, pokušavaju lajati i uče se igrati. Noge su im još slabe pa ih stražnjica vuče u sjedeći položaj. Kada su stari sedam tjedana, cijepaju se, tetoviraju, čipiraju i spremni su za daljni uzgoj.

U pasmini dalmatinskog psa zna se pojaviti manjak zuba, gluhoća i displazija te takvi štenci nisu perspektivni kao i štenci s plavim okom, monoklom, pločom, limunski žutim pjegama ili višebojni.

Slika 7. Dalmatinski pas sa plavim okom

Izvor: <http://akcmisfits.wikia.com/>

9. ZAKLJUČAK

Dalmatinski pas je pas hrvatske autohtone pasmine. Po povijesnim zapisima vidimo da se radi o vrlo staroj pasmini. Dalmatinski psi su danas vrlo prepoznatljivi te s toga ne izostaje njihova uloga u modernom svijetu. Korišteni su za razna snimanja što je dodatno povećalo njihovu prepoznatljivost. Po FCI klasifikaciji spada u goniče tragače po krvi i srodne pasmine, namjena mu je pas za pratnju. Dalmatinski psi su poslušni te ih stoga nije problem obučiti namjeni kojoj želimo da nam koriste. Za razliku od njegove uporabe u prošlosti kao pratitelj kočija i vatrogasnih kola danas je to nasmiješeni pjegavac vesele ćudi, inteligentan i dobar prijatelj djece, te je stoga omiljen u obiteljima.

10. LITERATURA

- 1) Bauer, M. (2000): Kinologija 1: Uzgoj, njega i hranba pasa, Zagreb, Školska knjiga
- 2) Bauer, M., Lemo, N. (2007): Podrijetlo i razvoj dalmatinskog psa i njegov odnos s drugim hrvatskim autohtonim pasminama pasa; Šibenik
- 3) Costantino M, Digby H. (2007): Psi- sveobuhvatni vodič kroz pseći svijet; Veble commerce, Zagreb
- 4) Folge B. (2002): Enciklopedija pasa- cjeloviti slikovni priručnik; Leo commerce
- 5) Jergović S. (2015.): Pjegava – prva knjiga o dalmatinskim psima; Semafor, Zagreb
- 6) Laszlo, M. (1997) : Kinološki mjesečnik Svijeta pasa br.1: naslov članka: „Točkasto ludilo u modi“

Internet:

- 1) <http://akcmisfits.wikia.com/>
- 2) <http://chestofbooks.com/animals/dogs/Intimate-Study/Dalmatian-Or-Coach-Dog.html>
- 3) http://hks.hr/web/AUTOHTONI%20WEB%2004_2013/index.htm
- 4) http://svfd.net/Sections/Dalmations/HX2_Egypt.html
- 5) <http://www.lovac.info/>
- 6) <http://zaostrog.blogger.index.hr>
- 7) <https://www.halooglas.com/kucni-ljubimci/>
- 8) www.hbo.hr
- 9) www.pasmojprijatelj.com

11. SAŽETAK

Odgovoran uzgoj pasa nije lak ni jednostavan posao, a zahtijeva veliko znanje i iskustvo. Dalmatinski pas ima veliku prednost u odnosu na neke druge pasmine jer on s lakoćom uči. Pravilnikom o uzgoju dalmatinskih pasa postižu se uzgojni ciljevi postavljeni standardima i FCI-a. Mirne je ćudi, prijateljski raspoložen, nije plah niti suzdržan, bez ikakve nervoze ili agresivnosti. Po naravi su vrlo živahni, blagi, vjerni, samostalni i vrlo lako odgojivi. Izrezito vole vodu i kretanje u prirodi. Imaju izražen nagon gonića.

Ključne riječi: uzgoj pasa, dalmatinski pas, karakteristike pasmine

12. SUMMARY

Responsible breeding dogs is not easy or simple , and requires extensive knowledge and experience.. The Dalmatian dog has a great advantage over other breeds because he learns easily. Rules on the cultivation of Dalmatian dogs are achieved through breeding objectives of standards and FCI. By character is calm, friendly, not easily scared or reserved, without any anxiety or aggression. By nature is very lively, gentle, loyal, independent and easily trained. The Dalmatian dog loves the water and nature and has the urge of guidance.

Keywords: breeding dogs, Dalmatian dog, breeding characteristics

13. POPIS SLIKA

Redni broj	Naziv slike	Stranica
1.	Dalmatinski pas	4
2.	Dalmatinski pas kao pratnja kočiji	6
3.	Dalmatinski pas sa smeđim točkama	12
4.	Dalmatinski pas u vodi	13
5.	Ženka dalmatinskog psa sa šetncima	16
6.	Štenci dalmatinskog psa	17
7.	Dalmatinski pas sa plavim okom	18

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera

Poljoprivredni fakultet u Osijeku

Završni rad

POVIJESNI ZAPISI, EKTERIJERNA I UZGOJA OBILJEŽJA DALMATINERA U REPUBLICI HRVATSKOJ

HISTORICAL RECORDS, EXTERIOR AND BREEDING CHARACTERISTICS OF DALMATIAN DOGS IN CROATIA

Ante Knezović

Sažetak

Odgovoran uzgoj pasa nije lak ni jednostavan posao, a zahtijeva veliko znanje i iskustvo. Dalmatinski pas ima veliku prednost u odnosu na neke druge pasmine jer on s lakoćom uči. Pravilnikom o uzgoju dalmatinskih pasa postižu se uzgojni ciljevi postavljeni standardima FCI-a. Mirne je čudi, prijateljski raspoložen, nij eplah niti suzdržan, bez ikakve nervoze ili agresivnosti. Po naravi su vrlo živahni, blagi, vjerni, samostalni i vrlo lako odgojivi. Izrezito vole vodu i kretanje u prirodi. Imaju izražen nagon goniča.

Ključne riječi: uzgoj pasa, dalmatinski pas, karakteristike pasmine

Summary

Responsible breeding dogs is not easy nor simple , and requires extensive knowledge and experience.. The Dalmatian dog has a great advantage over other breeds because he learns easily.Rules on the cultivation of Dalmatian dogs are achieved through breeding objectives of standards and FCI. By character is calm, friendly, not easily scared or reserved, without any anxiety or aggression. By nature is very lively, gentle, loyal, independent and easily trained. The Dalmatian dog loves the water and nature and has the urge of guidance.

Keywords: breeding dogs, Dalmatian dog, breeding characteristics